וְהוֹצִיא מֵהֶם גַּרְעִינֵיהֶם, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא נִשְׁתַּנֵּית בִּרְכָתָן וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ וּלְבַסּוֹף בְּרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ. הַגָּה: וּלְפִי זֶה הוּא הַדִּין בְּלַטְוֶוערְן (מא) הַנִּקְרָא פָּווידְלָ"א מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, (מב) וְיֵשׁ אוֹמְרִים לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם (יד) [יד] שֶׁהַכֹּל (תרומת הדשן סימן כ"ט ובית יוסף (ד"ה תמרים שכתשן) בשם הטור), וְטוֹב לָחוּשׁ לְכַתְּחִלָּה (מג) לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, אֲבָל אִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ (טו) (מד) יָצָא, כִּי כֵן נִרְאֶה עִקָּר: ח פדְּבַשׁ (מה) הַזָּב מֵהַתְּמָרִים מְבָרֵךְ (מו) עָלָיו (טז) שֶׁהַכֹּל. וְכֵן (מז) עַל צמַשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מִכָּל מִינֵי פֵּרוֹת חוּץ מִזֵּיתִים וַעֲנָבִים מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל: ט (מח) קסוֹפֵי (יז) עֲנָבִים שֶׁאֵין מִתְבַּשְּׁלִין לְעוֹלָם, וְכֵן עַל (יח) [יח] רהַנּוֹבְלוֹת שֶׁהֵם תְּמָרִים (מט) * שֶׁבִּשְּׁלָם וּשְׂרָפָם הַחֹם וְיָבְשׁוּ,

פ שָׁם בַּגְּמָרָא ל"ח (ע"א). צ תּוֹסָפוֹת שָׁם (ד"ה האי דובשא) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים. ק שָׁם בַּגְּמָרָא (לח.). ר שָׁם וּכְתַנָּא קַמָּא (מ:).

בְּאֵר הֵיטֵב

הַקְּלִפָּה מִגּוּף הַפְּרִי וְרָאוּי לְאָכְלוֹ אֶלָּא שֶׁאֵין טוֹב כָּל כָּךְ, דְּגַם תּוֹךְ הַפְּרִי אֵינוֹ טוֹב בְּלֹא תִּקּוּן וְתַעֲרֹבֶת צוּקֶר, לָכֵן יְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן בִּתְשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת (ח"א) סִימָן ס"ה הִכְרִיחַ דִּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ דְּלֹא כְּט"ז. וּמָצָאתִי דְּיֵשׁ לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל עַל מַרְנְצִי"ן מְרֻקָּחִין, וְכֵן נוֹהֲגִין בְּכָל מְדִינוֹת יִשְׁמָעֵאל. בְּאֵר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וְעַיֵּן בְּיַד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה: ז [יד] שֶׁהַכֹּל. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשִׁיָּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ט) וּבִתְשׁוּבוֹתָיו סִימָן ס"ד מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה: ט [יח] הַנּוֹבְלוֹת. עַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א' סִימָן ס"ה וּבְהַקְדָּמַת סֵפֶר חֹק יוֹסֵף וּבְשַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן כ"ג וּבְיַד

[וְכֵן פָּסַק בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (ס' רג סק"ב) לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל עַל מַרְנְצִי"ן מְרֻקָּחִין]: ז (יד) שֶׁהַכֹּל. זֶהוּ דַּעַת תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, וְהַיְינוּ דַּוְקָא בְּגַדְגְּדָנִיּוֹת כְּגוֹן פָּאווידְלָ"א שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ וְנִמּוֹחוּ לְגַמְרֵי, אֲבָל בִּתְמָרִים שֶׁנִּתְמַעֲכוּ לֹא פָּלִיג הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, וּסְבִירָא לֵיהּ כְּהָרַמְבַּ"ם (ברכות פ"ח ה"ד) דִּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יח) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ז): (טו) יָצָא. ט"ז (סק"ד) הֶאֱרִיךְ וְהֶעֱלָה דְּהַמְבָרֵךְ לְכַתְּחִלָּה בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ עַל הַפָּאווידְלָ"א שֶׁל פְלוֹימֶ"ן אוֹ קִירְשְׁ"ן אֵין עָלָיו חֲשָׁשׁ וְשַׁפִּיר עָבִיד, כֵּיוָן שֶׁבִּרְכַּת בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ יֵשׁ לָהּ מַעֲלָה עַל בִּרְכַּת שֶׁהַכֹּל, וּבְכָל יוֹם אָנוּ נוֹהֲגִין כְּשֶׁמְּבַשְּׁלִין תַּפּוּחִים עַד שֶׁנִּתְרַסְּקוּ לְגַמְרֵי שֶׁמְּבָרְכִין עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב סָעִיף י"ב בֵּין מְבֻשָּׁלִים וְכוּ', וּבְוַדַּאי הֲוֵי מְרֻסָּקִין עַל יְדֵי הַבִּשּׁוּל, וְלֵית כָּאן בֵּית מֵחוּשׁ בְּרָכָה לְבַטָּלָה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהַבַּ"ח (ס"ה) פָּסַק דְּהַמְדַקְדֵּק בְּמַעֲשָׂיו יְבָרֵךְ עַל הַפָּאווידְלָ"א וְכַיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהֵם מְרֻסָּקִין לְגַמְרֵי בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְאִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ אוֹ שֶׁהַכֹּל יָצָא, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגה"ט) מַה שֶּׁהִקְשָׁה עַל הַט"ז (שם) [וְעַיֵּן בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יב) שֶׁהִשִּׂיג עַל ט"ז בְּעִנְיַן פָּאווידְלָ"א וּפָסַק כְּדַעַת רַמָ"א]: ח (טז) שֶׁהַכֹּל. דְּזֵעָה בְּעָלְמָא הוּא, דְּאֵין נִקְרָא מַשְׁקֶה אֶלָּא הַיּוֹצֵא מֵהַזֵּיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבַד: ט (יז) עֲנָבִים. וְלֹא דָּמֵי לְבֹסֶר בְּסָעִיף ב' דִּמְבָרְכִין עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, שֶׁאנִי בֹּסֶר דְּעוֹמֵד לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ מַשְׁקֶה דְּאִשְׁתַּנֵּי לְעִלּוּיָא, דְּהַיְינוּ יַיִן שֶׁמְּבָרְכִין עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, מִשּׁוּם הָכִי דַּיּוֹ דְּמוֹרִידִין אוֹתוֹ מַעֲלָה אַחַת וּמְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּסוֹפֵי עֲנָבִים שֶׁעוֹמְדִים לַעֲשׂוֹת חֹמֶץ, לָכֵן מְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל: (יח) הַנּוֹבְלוֹת. עַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגב"י) שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בַּיָּד וְעָשָׂה וְכוּ'. פֵּרוּשׁ, אַף שֶׁנִּתְרַסֵּק עַל יְדֵי זֶה לְגַמְרֵי, אֲפִלּוּ הָכִי מְבָרְכִין פְּרִי הָעֵץ, מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דַּעֲדַיִן מַמָּשָׁן קַיָּם, שַׁיָּךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם פְּרִי הָעֵץ, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן פְּרִי הָאֲדָמָה כְּגוֹן עֶרְ"ד עֶפִּי"ל שֶׁמְּעַכְּן וַעֲשָׂאָן כְּעִסָּה: (מא) הַנִּקְרָא פָּאווידְלָ"א. שֶׁעוֹשִׂין מִגַּדְגְּדָנִיּוֹת וּשְׁאָר מִינִים, שֶׁמּוֹצִיאִין גַּרְעִינֵיהֶן וּמְבַשְּׁלִין אוֹתָם (מה) עַד שֶׁהֵם נִמּוֹחוּ לְגַמְרֵי: (מב) וְיֵשׁ אוֹמְרִים לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל. בָּזֶה נֶחְלְקוּ הָאַחֲרוֹנִים, (מו) יֵשׁ מֵהֶם שֶׁסּוֹבְרִים דְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים לֹא פָּלִיג כִּי אִם אַפָּאווידְלָ"א מִשּׁוּם שֶׁנִּמּוֹחוּ לְגַמְרֵי וְלֹא נִכָּר צוּרָתָן כְּלָל, אֲבָל בְּדִין הַמְחַבֵּר דְּמַיְירֵי בִּתְמָרִים שֶׁנִּתְרַסְּקוּ שֶׁנִּכָּר תָּאֳרָן וְצוּרָתָן אַף כְּשֶׁמִּתְרַסְּקִין לְגַמְרֵי, מוֹדוּ דִּמְבָרֵךְ פְּרִי הָעֵץ, (מז) וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁסּוֹבְרִין דְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים פָּלִיג גַּם אַדִּין הַמְחַבֵּר, וּסְבִירָא לְהוּ דְּכֵיוָן דְּנִתְרַסְּקוּ לְגַמְרֵי מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. וּלְדִינָא אֵין נַפְקָא מִנַּהּ בָּזֶה, דְּאַף אִם נֵימָא דְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים פָּלִיג גַּם אַתְּמָרִים שֶׁנִּתְרַסְּקוּ, (מח) מִכָּל מָקוֹם לַהֲלָכָה קַיְימָא לָן כְּדַעַת הַמְחַבֵּר דְּהֵיכָא שֶׁמַּמָּשָׁן קַיָּם לֹא נִשְׁתַּנֵּית בִּרְכָתָן, וְרַק בְּפָאווידְלָ"א שֶׁאָבַד כָּל צוּרָתוֹ וְלֹא נִכָּר כְּלָל מַה הוּא, אָז לְכַתְּחִלָּה מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וּכְהַכְרָעַת הָרַמָ"א, דְּבִבְרָכָה זוֹ יוֹצֵא עַל הַכֹּל בְּדִיעֲבַד, [אָכֵן לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה אֵין עֵצָה אִי אִתְרַמֵּי לְעִנְיַן דְּבָרִים שֶׁהוּא מִשִּׁבְעָה מִינִים, וּכְדְאִיתָא בְּסִימָן ר"ח סָעִיף י"ג דְּבִרְכַּת בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת מֵעֵין שָׁלֹשׁ וְלֹא מֵעֵין שָׁלֹשׁ פּוֹטֶרֶת בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת, אִם לֹא שֶׁיֹּאכַל גַּם פְּרִי מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים וְגַם דָּבָר שֶׁבִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת לִפְטֹר גַּם אֶת זֶה מִמָּה נַפְשָׁךְ [פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ד)]. וְאִם אֵין לוֹ, נִרְאֶה לִי (מט) שֶׁיּוּכַל לְבָרֵךְ מֵעֵין שָׁלֹשׁ, כִּי כֵן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הָרַמָ"א דְּתוֹפֵס לְעִקַּר הַדִּין שֶׁבִּרְכָתוֹ פְּרִי הָעֵץ]: (מג) לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. וְעַל כֵּן מִינֵי אַגְרֶע"ס וַיִּיגְדֶע"ס וּמַאלִינֶע"ס וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם שֶׁסּוֹחֲטִין אוֹתָן וּמְרַקְּחִין אוֹתָם בִּדְבַשׁ וְצוּקֶע"ר, מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם (נ) שֶׁהַכֹּל, כֵּיוָן שֶׁהֵם מְרֻסָּקִים וְנִמּוֹחִים לְגַמְרֵי וְאָבַד מֵהֶם צוּרָתָן, וּבְדִיעֲבַד אִם בֵּרַךְ עֲלֵיהֶם בִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה, יָצָא: (מד) יָצָא. וְאִם רֹב דֶּרֶךְ אֲכִילַת אוֹתָן פֵּרוֹת הוּא (נא) עַל יְדֵי רִסּוּק, אַף לְכַתְּחִלָּה מְבָרֵךְ בִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה, בֵּין לְעִנְיַן פְּרִי הָעֵץ אוֹ פְּרִי הָאֲדָמָה כְּגוֹן מַאֲכָל שֶׁמְּבַשְּׁלִין מִדְּלוּעִין שֶׁקּוֹרִין קִירְבֶּע"ס וְכֵן אִינְגְּבֶּע"ר וּשְׁאָרֵי בְּשָׂמִים שְׁחוּקִים שֶׁאוֹכְלִין עִם צוּקֶע"ר, מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר"ח סָעִיף ח' בְּהַגָּ"ה מְדִינִים אֵלּוּ: ח (מה) הַזָּב מֵהַתְּמָרִים. וְהוּא הַדִּין (נב) הַיּוֹצֵא עַל יְדֵי כְּתִישָׁה וּסְחִיטָה: (מו) עָלָיו שֶׁהַכֹּל. דְּמַה דִּכְתִיב בַּתּוֹרָה (דברים ח ח) 'זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ', הַיְנוּ תְּמָרִים הַיּוֹצֵא מֵהֶן דְּבַשׁ, אֲבָל דְּבַשׁ גּוּפָא זֵעָה בְּעָלְמָא הוּא וְאֵינוֹ בִּכְלַל פְּרִי: (מז) עַל מַשְׁקִין הַיּוֹצְאִין וְכוּ'. כְּגוֹן יֵין תַּפּוּחִים וּכְהַאי גַּוְנָא, (נג) בֵּין אִי אִתְרַמֵּי שֶׁיָּצָא מֵאֲלֵיהֶן וּבֵין שֶׁיָּצָא עַל יְדֵי כְּתִישָׁה (נד) וּסְחִיטָה, בִּרְכָתָן שֶׁהַכֹּל, דְּזֵעָה בְּעָלְמָא הוּא, דְּאֵין נִקְרָא מַשְׁקֶה אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וְהָעֲנָבִים בִּלְבַד: ט (מח) סוֹפֵי עֲנָבִים. הַיְנוּ (נה) עֲנָבִים הַנִּמְצָאִים בַּגְּפָנִים בִּימוֹת הַחֹרֶף שֶׁאֵין מִתְבַּשְּׁלִין לְעוֹלָם, וְעוֹשִׂין מֵהֶם חֹמֶץ: (מט) שֶׁבִּשְּׁלָם וּשְׂרָפָם וְכוּ'. הַיְנוּ אשֶׁעַל יְדֵי שְׂרֵפַת הַחֹם נִתְבַּשְּׁלוּ וְנִתְיַבְּשׁוּ (נו) וְנִשְׁתַּנּוּ לְקִלְקוּלָא [רַשִׁ"י (ברכות מ: ד"ה פרי)]

בֵּאוּר הֲלָכָה

שָׁם [וּלְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁמִּמֶּנּוּ הֶעְתִּיק הָרַמְבַּ"ם דִּינוֹ], וְגַם הֶעְתִּיקוֹ הָאוֹר זָרוּעַ (ברכות לח.) לְדִינָא, וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הָרִיאַ"ז בְּפִסְקֵי הִלְכוֹת שִׁלּוֹ, וְכֵיוָן דְּכָל אֵלּוּ מוּכָח מֵהֶם בְּהֶדְיָא דַּאֲפִלּוּ נִתְרַסְּקוּ לְגַמְרֵי לֹא נִשְׁתַּנֵּית בִּרְכָתָן, בְּוַדַּאי נְקִטִינַן כֵּן לְדִינָא, וּבִפְרָט דְּהָאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יב) מְצַדֵּד דְּגַם רַשִׁ"י מוֹדֶה בְּדִינָא לְהָרַמְבַּ"ם. וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה וְרַק בְּפָאווידְלָ"א וְכוּ', אַף דְּהַט"ז (סק"ד) דַּעְתּוֹ לְדִינָא דַּאֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה יָכוֹל לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, הַלְּבוּשׁ וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְהַגְּרַ"ז (שם) וְחַיֵּי אָדָם (שם) כֻּלָּם הֶחֱזִיקוּ לְדִינָא כְּפִסְקַ הָרַמָ"א דְּאִם נִמּוֹחַ לְגַמְרֵי וְלֹא נִכָּר צוּרָתוֹ כְּלָל יְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, [וּרְאָיוֹתָיו שֶׁל הַט"ז כְּבָר דְּחָאוּהוּ הָאַחֲרוֹנִים, עַיֵּן בְּיַד אַהֲרֹן (הגה"ט) וְנֶהָר שָׁלוֹם (סק"י)]. וּמָצָאתִי לְהָרְאָ"ה (ברכות פ"ו לח.) בְּחִדּוּשָׁיו עַל הָרִי"ף שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן דְּאִם נִתְרַסֵּק כָּל כָּךְ עַד שֶׁעָבְרָה צוּרָתָן מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, [וְכֵן מוּכָח מֵאַבּוּדַרְהָם (דיני ברכת בפה"א) הַמּוּבָא בְּמָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ר"ה סָעִיף קָטָן ט' עַיֵּן שָׁם], וְהַגַּם דְּמִסְתַּבְּרָא בִּפְשִׁיטוּת דְּהָרְאָ"ה סוֹבֵר כֵּן מֵעִקַּר הַדִּין, מִכָּל מָקוֹם אֵין לָזוּז מִדִּבְרֵי הָרַמָ"א שֶׁהֶחְלִיט דְּנִרְאֶה לוֹ לְעִקָּר דְּאִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ יָצָא:

ט * שֶׁבִּשְּׁלָם וּשְׂרָפָם וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק מט) בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁפֵּרְשׁוּ דְּהוּא מִין תְּמָרִים שֶׁאֵין מִתְבַּשְּׁלִין עַל הָאִילָן וְנוֹתְנִין אוֹתָן בֶּעָפָר אוֹ בַּתֶּבֶן לְהִתְחַמֵּם וְכוּ'. וְדַע, דְּמִדִּבְרֵי (הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת)

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז (מס) תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יח): (מו) לְבוּשׁ וּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יב): (מז) שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ט) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ז) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (ברכות פ"ו אות מ) וְנַחֲלַת צְבִי וְהַגְּרָ"א, וְכֵן מוּכָח בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה תמרים שכתשן) וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן: (מח) עַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד"ה תמרים): (מט) אַף דִּבִפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ד) נִשְׁאַר בָּזֶה בְּצָרִיךְ עִיּוּן, הַנִּרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי כָּתַבְתִּי: (נ) מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יד) וְנִשְׁמַת אָדָם בִּכְלָל נ"א (ס"ח): (נא) הַגְּרַ"ז (סי"ז) וְחַיֵּי אָדָם (שם), וְכֵן מוּכָח בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן כ"ט: ח (נב) עַיֵּן בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ועל דבש) וְט"ז (סק"ה) וְהַגְּרָ"א: (נג) כֵּן מוּכָח מִבֵּית יוֹסֵף (שם) וְט"ז (שם). וְאִם שָׁרָה הַפֵּרוֹת בְּמַיִם וְקָלַט הַמַּיִם טַעַם הַפֵּרוֹת, יִתְבָּאֵר בְּסָעִיף י'. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ר"ה סָעִיף קָטָן ו' בְּמָגֵן אַבְרָהָם וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (סק"ח): **(נד) וְאוֹתָן פֵּרוֹת שֶׁרֹב אֲכִילָתָן הוּא עַל יְדֵי סְחִיטָה, דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א** (ברכות לח. ד"ה דבש של תמרים) **דִּמְבָרְכִין עַל מֵימֵי סְחִיטָתָן כְּמוֹתָן, אֲבָל לְדַעַת הָרֹא"שׁ** (פ"ו סי' יח) **בְּכָל גַּוְנֵי מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וְכֵן סְתַם הַמְחַבֵּר לְקַמָּן** בְּסִימָן ר"ה סָעִיף ג', עַיֵּן שָׁם בִּפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ו) וְהַגְּרָ"א (ס"ג), **וְאֶפְשָׁר דְּרַק מִטַּעַם סְפֵיקָא סְתַם הָכִי,** דְּבְבִרְכַּת שֶׁהַכֹּל בְּוַדַּאי יוֹצֵא. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שֶׁכֵּן כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סי' רה סק"ה) **וְנַפְקָא מִינַּהּ לְעִנְיַן דִּיעֲבַד, וְצָרִיךְ עִיּוּן:** ט (נה) רַשִׁ"י חֻלִּין ק"כ (ע"ב ד"ה סיתווניות): (נו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כא):

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] ובשער הציון (ס"ק נז): ובא"ר כתב דשניהם אמת. וכן בשו"ע הרב (ס"ו) הביא ב' הפירושים: אבל הנובלות שהם פירות שנשרפו מהחום ונבלו ונפלו מן האילן קודם שנתבשלו וכן מין תמרים שאין מתבשלין על האילן אלא תולשין אותן ועושים אותם כומר בארץ ומתבשלין או נותנים אותם למחצלאות להתחמם עד שיתבשלו וכו' מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רב

ש הָרַשְׁבָּ"א שָׁם (ברכות לח. ד"ה רבש). ת שָׁם (פ"ו סי' יח). א בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומכאן ולדעת הרא"ש) לְדַעַת הָרא"ש שָׁם.

(נ) * מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל: י (נא) ש"פֵּרוֹת שֶׁשָּׁרָאן אוֹ בְּשִׁלָּן בְּמַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּבְנָס טַעַם הַפֵּרִי בַּמַּיִם אֵינוֹ מְבָרֵךְ * עַל אוֹתָם הַמַּיִם (נב) אֶלָּא (יט) [יט] שֶׁהַכֹּל, ת"וְהָרא"ש (כרכות פ"ו סי' יח) כָּתַב דְּאָפְשָׁר (נג) שֶׁאִם נִכְנַס טַעַם הַפֵּרִי בַּמַּיִם מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ: יא אֲמֵי שְׁרִית צְמוּקִים וּתְאֵנִים אוֹ מֵי בְּשׁוּלָם, (נד) מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אֶפְרַיִם (סי' רד ס"א) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה: י [יט] שֶׁהַכֹּל. עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן ק"צ שֶׁחִזֵּק דְּבָרָיו שְׁבֶּחָלָק א' וְהַשִּׁיב עַל הַשָּׁגַת הַשָּׂבוּת יַעֲקֹב (ח"ב סי' ח), וּמִכָּל מָקוֹם סֵיַם בָּזֶה שֶׁגַּם הוּא נוֹהֵג לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל עַל קָאנוּ"י וְעִי"ע בְּמִנְהַג הָעוֹלָם, וְגַם עַל שְׁעַקְלַדְ"י כָּתַב בְּדִבְרֵי יוֹסֵף סִימָן י"ד לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וְכֵן צָפָא דְּבָר, וְעַיֵּן בְּשו"ת שֵׁמֶשׁ צְדָקָה וְלֹא לְמֵיכְלָא בְּעֵינֵיהוּ, וְכֵן אֲנִי נוֹהֵג וְעָקָר. בַּ"ח (ס"ח). טַ"ז (סק"ח). וְכֵן פְּסַק הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ח), דְּפֵרוֹת שֶׁרֹב אֲכִילָתָם בְּמִבָּשֵׁל, וַדַּאי מַיִם שֶׁלָּהֶם כְּמוֹתָן, שֶׁאִם הֵם פְּרִי הָאֲדָמָה

בְּאֹר הַיטֵב

י (יט) שֶׁהַכֹּל?. וְלֹא דְּמֵי לְמַיָּא דְּסִלְקָא בְּסִימָן ר"ה סָעִיף ב', דְּהַנָּהוּ כֵּיוָן דְּרֹב אֲכִילָתָן עַל יְדֵי שִׁלּוּקָה, מֵי שִׁלּוּקָתָן כְּמוֹתָן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן פֵּרוֹת דְּאֵין דַּרְכָּן לְמַשְׁלְקָה אוֹ לְמִטְחֲטָה אֶלָּא לְמֵיכְלָא בְּצִינְיהוּ, בְּהַנָּהוּ לֹא אָמְרִינַן שֶׁיְּהֵא מֵימֵיהֶן כְּמוֹתָן. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואם בשל פרי). הָרַשְׁבָּ"א (ברכות לח. ד"ה רבש). וּמֵיהוּ בְּפֵרוֹת יְבֵשִׁים כְּגוֹן תַּפּוּחִים וַאֲגָסִים גַּזְרְגְּנִיּוֹת קְלוּיִ"ן, דְּבְרֵי הַכֹּל דְּמְבָרְךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, דְּהָא אֵין דַּרְכָּן אֶלָּא לְמִשְׁלְקִינְהוּ

בְּאוּר הֲלָכָה

[לְחֶם מִשְׁנָה] (ברכות פ"ו ס"ג) עַל הַמַּשְׁקִיוֹת שְׁמּוּכָּא בְּאֵלּוּ רַבָּה (ס"ק יג) **מְבֹאָר דְּמֵירֵי בְּזֶה שֶׁלֹּא טָמַן בְּעָפָר, דְּאִם טָמַן בְּעָפָר וְנִתְבַּשֵּׁל חֲזִי לֵהּ כְּשְׁאָר פֵּרוֹת הָאִילָן וּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ.** אֲכָל לְפִי זֶה אַפַּאי קָרֵי לֵהּ בְּשֵׁ"ס (ברכות מ:) בּוּשְׁלֵי דְּמָרָא, הָלֹא בְּבוּשְׁלֵי בְּמָרָא מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְדַחַק לוֹמַר שֶׁכְּוָנַת הַשֵּׁ"ס שֶׁהוּא עוֹמֵד לְבוּשְׁלֵי בְּמָרָא. וְעוֹד יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מִפֵּרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם) שֶׁהוּבְּאָ בְּתוֹסָפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (שם ד"ה בשולי) וּבְאוֹר זָרוֹעַ (ח"א הל' סעודה סי' קעה) שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא פֵּרוֹת שֶׁאֵין נִכְנָסִין לַאֲכִילָה כְּלָל וְכוֹתְרִין אוֹתָן בְּעָפָר לְהִתְבַּשֵּׁל, וְאִם כֵּן לְפִי זֶה בְּתִחִלָּה עַל כָּרְחָךְ שֶׁאֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל, כֵּיוָן דְּאֵין רְאוּיִין לַאֲכִילָה אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַדְּחָק, וְעַל כָּרְחָךְ מַה שֶּׁאָמַר הַגְּמָרָא (שם) דִּמְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל הֵיכָא אַחַר שֶׁתִּקְּנָם עַל יְדֵי חִמּוּם בְּעָפָר וְכִי הַאי גַּוְונָא. וּמְצָאתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה סִימָן ר"ד (סק"א) בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה (שם סק"ד) שֶׁגַּם הוּא סוֹבֵר כֵּן לְדִינָא, דְּלְאַחַר שֶׁכְּמָרָן בְּעָפָר אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק שֶׁהַכֹּל. אֲמָנָם אַחֲרֵי זֶה רְאִיתִי בְּסֵפֶר מֶגֶן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס"ק כא בשלטי הגבורים ס"ק יא) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א' סִימָן ס"ה וְגַם הוּא מְצַדֵּד כֵּן, דְּבְשׁוּל עַל יְדֵי הַבִּמּוּר בְּעָפָר אוֹ בְּתִבָּנָה וְכַדּוֹמֶה מְהַנֵּי לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, אַף לֹא הֵבִיא רְאָיָה לָזֶה, עַיֵּן שָׁם. א"ו**וְלִמַּעֲשֶׂה צָרִיךְ עִיּוּן.** וְדַע עוֹד, דְּהִרְמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה (ברכות פ"ו ס"ג) פֵּרַשׁ עַל נוֹבְלוֹת, הַפֵּרוֹת שֶׁנִּפְּלוּ מִן הָאִילָן פְּגִים קֹדֶם שֶׁיִּתְבַּשְּׁלוּ, וְכֵן כָּתְבוּ תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כח: ד"ה על החומץ) וְזֶה לְשׁוֹנָם: הַפֵּרוֹת שֶׁנִּפְּלוּ קֹדֶם בְּשׁוּלָן [וְנִכְשְׁכּוּל (ח"א סי' כט) כָּתַב גַּם כֵּן בְּעֵין זֶה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: שֶׁהַשֵּׁרָן אוֹ נִפְּלוּ קֹדֶם שֶׁנִּבְשְׁלוּ], וְהַטּוּר בְּסִימָן ר"ד כָּתַב עַל נוֹבְלוֹת מִין תְּמָרִים שֶׁאֵין מִתְבַּשְּׁלִין עַל הָאִילָן, וּמִשְּׁמַע מִזֶּה דְּדַוְקָא מִין תְּמָרִים רָעִים שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהִתְבַּשֵּׁל עַל הָאִילָן, אֲבָל סְתָם תְּמָרִים שֶׁהֵשֵׁירָן אוֹ נִפְּלוּ קֹדֶם בְּשׁוּלָם לֹא נִשְׁתַּנּוּ בְּרָכָתָן מִשּׁוּם זֶה, וְאַזַּל לְטַעְמֵיהּ בְּסִימָן ר"ב סָעִיף ב' דְּאֹשֶׁר כָּל הָאִילָנוֹת חֲשִׁיב פֵּרוֹת שֶׁלָּהֶן מַשְׁיוֹצִיאוּ אַף שֶׁלֹּא נִגְמַר עֲדַיִן בְּשׁוּלָן כְּלָל. וְנוֹהֵג לוֹמַר לְפִלְפִּיקָהּ הַשְּׁמִיט הַמְחַבֵּר בְּפָנִים אֶת דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה בָּזֶה, מִשּׁוּם דְּאַזַּל לְטַעְמֵיהּ בְּסִימָן ר"ב דְּפָסַק בְּשֹׁאָר כָּל הָאִילָנוֹת מַשְׁיוֹצִיאוּ חֲשִׁיב פֵּרוֹת, וּמַה לִּי אִם הֵשֵׁירָן בְּעֶצְמוֹ אוֹ נָפְלוּ מֵאֵילָיו. [שׁוּב מָצָאתִי בְּבֵית מֵאִיר שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן בְּלִפְפִּיקָהּ תְּמַהּ הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה כתב רבינו ירוחם) עַל הָרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח"ב) שֶׁכָּתַב דְּנוֹבְלוֹת הֵיכָא שֶׁלֹּא נִגְמַר בְּשׁוּלוֹ, מִשּׁוּם דְּאַזַּל לְטַעְמֵיהּ]. וְאָמְנָם לְפִי מָה שֶׁהַאֲרַנּוּ שָׁם (ד"ה ושאר כל האילן) דִּדְיֵן זֶה אֵינוֹ בְּרוּר, מְפִלְּא [ב]אִם נָפְלוּ מֵעַצְמָן קֹדֶם בְּשׁוּלָן גַּם כֵּן אָפְשָׁר דְּמְבָרְךְ שֶׁהַכֹּל.

אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בִּנְשָׁמַת אָדָם (כלל נא ס"ה) שֶׁהֵצִיר גַּם כֵּן מִסָּעִיף הַנַּ"ל:

*** מְבָרְךְ שֶׁהַכֹּל. דַּע, דְּמִבֹּאר בַּ"ש"ס** (שם) **לְמִסְקָנָא דְּתִמְרִים שֶׁנּוֹטְלִין מִן הָאִילָן מַחֲמַת רוּחַ, פֵּירֵי מַעֲלְיָא נִינְהוּ, וּמְבָרְךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל** (שם) מִדְּבָרָיו נִרְאֶה דְּבוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְכֵן הוּא בְּאֹר הַגְּרַ"א. וְעַיֵּן שָׁם, **וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ"א. וְאִם נָפְלוּ קֹדֶם שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ, עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ מִקֹּדֶם דְּחִלּוּי זֶה בְּדִעוֹת. וּלְכָתְחִלָּה יוֹתֵר טוֹב לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל אִם רְאוּיִין לַאֲכִילָה קָצָת, וּבְדִיעֲבַד אִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ יָצָא:**

י * עַל אוֹתָם הַמַּיִם וְכוּ'. מִשְּׁמַע דְּעַל הַפֵּרוֹת גּוּפָא מְבָרְךְ עֲלֵיהֶן בְּרָכָה רִאשׁוֹנִיָּה לְחָן, וְכֵן מוּכָח בְּמֶגֶן אַבְרָהָם (ס"ק כב) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (ברכות לח. ד"ה רבש). **וְעַל כָּרְחָךְ דִּמְיִירִי שֶׁטּוֹבִים לְאֶכֶל בֵּין חַיִּין בֵּין מְבֻשָּׁלִין, דְּאִי לָאו הָכִי מְבָרְכִין גַּם עֲלֵיהֶן רַק שֶׁהַכֹּל, וְכַמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסָעִיף י"ב, עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה, וַאֲפִלּוּ הָכִי לְעִנְיַן הַרְשׁוּת שֶׁיִּהְיֶה מֵימֵיהֶן כְּמוֹתָן, אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה רֹב אֲכִילַת אוֹתָן הַפֵּרוֹת עַל יְדֵי הַבִּשּׁוּל.** כֵּן צָרִיךְ לְבָאֵר דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וּרְאָיָה בְּרוּרָה לַדָּבָר, דְּהָרֵי תַּפּוּחִים אֵיתָא בְּסָעִיף י"ב דְּטוֹבִים לֶאֱכֹל בֵּין חַיִּין בֵּין מְבֻשָּׁלִין, וַאֲפִלּוּ הָכִי כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א (שם) דְּהָנֵי מִינֵיהֶן דִּמְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל מִשּׁוּם דְּזַרְקָן לֶאֱכֹל חַיִּין וְלֹא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) הָעֲרוּךְ (ערך כמר) **וְתוֹסָפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה** (שם ד"ה בשלי) **וְתוֹסְפֵי הָרא"ש** (שם ד"ה בשלי) **וְאוֹר זָרוֹעַ** (ח"א הל' סעודה סי' קעה) **בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל** (שם) **וְרַ"ש פֶּרֶק א' דְּתַמְרֵי** (פ"א) **וְטוּר בְּסִימָן ר"ד, וְכֵן הַסְּכִים הַגְּרַ"א לְדִינָא, וּמִשְּׁמַע לְכאוֹרָה מִנַּיהּ דִּלְפִי זֶה דִּין הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁהוּא לְפֵרוּשׁ רַ"ש"י** (שם ד"ה בשלי) **אֵינוֹ מְבָרֵךְ לְדִינָא, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה** (ס"ק יג) **כָּתַב דְּשִׁנּוּיָהֶם אֱמֶת, וְכֵן כָּתַב הַבַּיִת מֵאִיר.** וּכְאֶמֶת רַ"ש"י לָאו יְחִידָאָה הוּא בָּזֶה, דְּגַם רִיא"ז פֵּרֵשׁ כֵּן, וְכֵן בְּתוֹסָפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה הַנַּ"ל בְּשֵׁם רִבּוֹ, וְכֵן הַפֵּרוּשׁ רִאשׁוֹן הַמּוּבָא בְּרֵ"ש (דמאי פ"א מ"א), עַיֵּן שָׁם: **(מא) אֲחֵרוֹנִים:** עַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף ב' בְּבֹאוּר הֲלָכָה (ד"ה ושאר כל האילן) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם לְעִנְיַן זֶה וּלְעִנְיַן שְׁאָר אִילָנוֹת: י (מ) עוֹלַת תָּמִיד** (סק"ט), **וְכֵן מִצְּדַד בְּאֵלִיָּה רַבָּה** (ס"ק יד), **וְכֵן מוּכָח בְּהַגְּרַ"א. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּחִלּוּי לְפִי טֶבַע דָּבָר הַנִּבְקָע, דְּאִנּוּ רוֹאִין בַּמֶּה**

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] מִפְּשׁוּטוֹת לְשׁוֹן שו"ע הָרַב (ס"ו) נִרְאֶה שֶׁאֵף אִם בְּשׁוֹלֵן בְּאַדְמָה אוֹ בְּמַחֲצָלוֹת מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ, שֶׁהוּאִיל וְנִשְׁתַּנּוּ לְקִלְקוּל נִגְרְעוּ וְיָרְדוּ מִמַּעֲלַת לְעָנְיַן חֲשִׁיבוּת הַבְּרָכָה. **ב]** וּבְשו"ע הָרַב (ס"ו) כָּתַב: בְּמוֹ דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁמְּבָרְכִין עַל פֵּרוֹת קְטַנִּים שֶׁלֹּא נִגְמַר בִּישׁוּלָם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ בְּפֵרוֹת שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ מִן הָאִילָן וְיָרְדוּ שֶׁמְּבָרְכִין עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל וְאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְאִם כֵּן לְפִי זֶה אַפַּאי קָרֵי לֵהּ בְּשֵׁ"ס (ברכות מ:) בּוּשְׁלֵי דְּמָרָא, הָלֹא בְּבוּשְׁלֵי בְּמָרָא מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְדַחַק לוֹמַר שֶׁכְּוָנַת הַשֵּׁ"ס שֶׁהוּא עוֹמֵד לְבוּשְׁלֵי בְּמָרָא. וְעוֹד יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מִפֵּרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם) שֶׁהוּבְּאָ בְּתוֹסָפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (שם ד"ה בשולי) וּבְאוֹר זָרוֹעַ (ח"א הל' סעודה סי' קעה) שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא פֵּרוֹת שֶׁאֵין נִכְנָסִין לַאֲכִילָה כְּלָל וְכוֹתְרִין אוֹתָן בְּעָפָר לְהִתְבַּשֵּׁל, וְאִם כֵּן לְפִי זֶה בְּתִחִלָּה עַל כָּרְחָךְ שֶׁהַכֹּל כֵּיוָן דְּאֵין רְאוּיִין לַאֲכִילָה אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַדְּחָק, וְעַל כָּרְחָךְ מַה שֶּׁאָמַר הַגְּמָרָא (שם) דִּמְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל הֵיכָא אַחַר שֶׁתִּקְּנָם עַל יְדֵי חִמּוּם בְּעָפָר וְכִי הַאי גַּוְונָא. וּמְצָאתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה סִימָן ר"ד (סק"א) בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה (שם סק"ד) שֶׁגַּם הוּא סוֹבֵר כֵּן לְדִינָא, דְּלְאַחַר שֶׁכְּמָרָן בְּעָפָר אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק שֶׁהַכֹּל. אֲמָנָם אַחֲרֵי זֶה רְאִיתִי בְּסֵפֶר מֶגֶן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס"ק כא בשלטי הגבורים ס"ק יא) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א' סִימָן ס"ה וְגַם הוּא מְצַדֵּד כֵּן, דְּבְשׁוּל עַל יְדֵי הַבִּמּוּר בְּעָפָר אוֹ בְּתִבָּנָה וְכַדּוֹמֶה מְהַנֵּי לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, אַף לֹא הֵבִיא רְאָיָה לָזֶה, עַיֵּן שָׁם. א"ו**וְלִמַּעֲשֶׂה צָרִיךְ עִיּוּן.** וְדַע עוֹד, דְּהִרְמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה (ברכות פ"ו ס"ג) פֵּרַשׁ עַל נוֹבְלוֹת, הַפֵּרוֹת שֶׁנִּפְּלוּ מִן הָאִילָן פְּגִים קֹדֶם שֶׁיִּתְבַּשְּׁלוּ, וְכֵן כָּתְבוּ תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כח: ד"ה על החומץ) וְזֶה לְשׁוֹנָם: הַפֵּרוֹת שֶׁנִּפְּלוּ קֹדֶם בְּשׁוּלָן [וְנִכְשְׁכּוּל (ח"א סי' כט) כָּתַב גַּם כֵּן בְּעֵין זֶה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: שֶׁהַשֵּׁרָן אוֹ נִפְּלוּ קֹדֶם בְּשׁוּלָן], וְהַטּוּר בְּסִימָן ר"ד כָּתַב עַל נוֹבְלוֹת מִין תְּמָרִים שֶׁאֵין מִתְבַּשְּׁלִין עַל הָאִילָן, וּמִשְּׁמַע מִזֶּה דְּדַוְקָא מִין תְּמָרִים רָעִים שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהִתְבַּשֵּׁל עַל הָאִילָן, אֲבָל סְתָם תְּמָרִים שֶׁהֵשֵׁירָן אוֹ נִפְּלוּ קֹדֶם בְּשׁוּלָם לֹא נִשְׁתַּנּוּ בְּרָכָתָן מִשּׁוּם זֶה, וְאַזַּל לְטַעְמֵיהּ בְּסִימָן ר"ב סָעִיף ב' דְּאֹשֶׁר כָּל הָאִילָנוֹת חֲשִׁיב פֵּרוֹת שֶׁלָּהֶן מַשְׁיוֹצִיאוּ אַף שֶׁלֹּא נִגְמַר בִּישׁוּלָן כְּלָל. וְנוֹהֵג לוֹמַר לְפִלְפִּיקָהּ הַשְּׁמִיט הַמְחַבֵּר בְּפָנִים אֶת דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה בָּזֶה, מִשּׁוּם דְּאַזַּל לְטַעְמֵיהּ בְּסִימָן ר"ב דְּפָסַק בְּשֹׁאָר כָּל הָאִילָנוֹת מַשְׁיוֹצִיאוּ חֲשִׁיב פֵּרוֹת, וּמַה לִּי אִם הֵשֵׁירָן בְּעֶצְמוֹ אוֹ נָפְלוּ מֵאֵילָיו. [שׁוּב מָצָאתִי בְּבֵית מֵאִיר שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן בְּלִפְפִּיקָהּ תְּמַהּ הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה כתב רבינו ירוחם) עַל הָרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח"ב) שֶׁכָּתַב דְּנוֹבְלוֹת הֵיכָא שֶׁלֹּא נִגְמַר בִּישׁוּלוֹ, מִשּׁוּם דְּאַזַּל לְטַעְמֵיהּ]. וְאָמְנָם לְפִי מָה שֶׁהַאֲרַנּוּ שָׁם (ד"ה ושאר כל האילן) דִּדְיֵן זֶה אֵינוֹ בְּרוּר, מְפִלְּא [ב]אִם נָפְלוּ מֵעַצְמָן קֹדֶם בִּישׁוּלָן גַּם כֵּן אָפְשָׁר דְּמְבָרְךְ שֶׁהַכֹּל.

אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בִּנְשָׁמַת אָדָם (כלל נא ס"ה) שֶׁהֵצִיר גַּם כֵּן מִסָּעִיף הַנַּ"ל:

*** מְבָרְךְ שֶׁהַכֹּל. דַּע, דְּמִבֹּאר בַּ"ש"ס** (שם) **לְמִסְקָנָא דְּתִמְרִים שֶׁנּוֹטְלִין מִן הָאִילָן מַחֲמַת רוּחַ, פֵּירֵי מַעֲלְיָא נִינְהוּ, וּמְבָרְךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל** (שם) מִדְּבָרָיו נִרְאֶה דְּבוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְכֵן הוּא בְּאֹר הַגְּרַ"א. וְעַיֵּן שָׁם, **וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ"א. וְאִם נָפְלוּ קֹדֶם שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ, עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ מִקֹּדֶם דְּחִלּוּי זֶה בְּדִעוֹת. וּלְכָתְחִלָּה יוֹתֵר טוֹב לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל אִם רְאוּיִין לַאֲכִילָה קָצָת, וּבְדִיעֲבַד אִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ יָצָא:**

י * עַל אוֹתָם הַמַּיִם וְכוּ'. מִשְּׁמַע דְּעַל הַפֵּרוֹת גּוּפָא מְבָרְךְ עֲלֵיהֶן בְּרָכָה רִאשׁוֹנִיָּה לְחָן, וְכֵן מוּכָח בְּמֶגֶן אַבְרָהָם (ס"ק כב) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (ברכות לח. ד"ה רבש). **וְעַל כָּרְחָךְ דִּמְיִירִי שֶׁטּוֹבִים לֶאֱכֹל בֵּין חַיִּין בֵּין מְבֻשָּׁלִין, דְּאִי לָאו הָכִי מְבָרְכִין גַּם עֲלֵיהֶן רַק שֶׁהַכֹּל, וְכַמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסָעִיף י"ב, עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה, וַאֲפִלּוּ הָכִי לְעִנְיַן הַרְשׁוּת שֶׁיִּהְיֶה מֵימֵיהֶן כְּמוֹתָן, אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה רֹב אֲכִילַת אוֹתָן הַפֵּרוֹת עַל יְדֵי הַבִּשּׁוּל.** כֵּן צָרִיךְ לְבָאֵר דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וּרְאָיָה בְּרוּרָה לַדָּבָר, דְּהָרֵי תַּפּוּחִים אֵיתָא בְּסָעִיף י"ב דְּטוֹבִים לֶאֱכֹל בֵּין חַיִּין בֵּין מְבֻשָּׁלִין, וַאֲפִלּוּ הָכִי כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א (שם) דְּהָנֵי מִינֵיהֶן דִּמְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל מִשּׁוּם דְּזַרְקָן לֶאֱכֹל חַיִּין וְלֹא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) הָעֲרוּךְ (ערך כמר) **וְתוֹסָפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה** (שם ד"ה בשולי) **וְתוֹסְפֵי הָרא"ש** (שם ד"ה בשולי) **וְאוֹר זָרוֹעַ** (ח"א הל' סעודה סי' קעה) **בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל** (שם) **וְרַ"ש פֶּרֶק א' דְּתַמְרֵי** (פ"א) **וְטוּר בְּסִימָן ר"ד, וְכֵן הַסְּכִים הַגְּרַ"א לְדִינָא, וּמִשְּׁמַע לְכאוֹרָה מִנַּיהּ דִּלְפִי זֶה דִּין הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁהוּא לְפֵרוּשׁ רַ"ש"י** (שם ד"ה בשולי) **אֵינוֹ מְבָרֵךְ לְדִינָא, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה** (ס"ק יג) **כָּתַב דְּשִׁנּוּיָהֶם אֱמֶת, וְכֵן כָּתַב הַבַּיִת מֵאִיר.** וּכְאֶמֶת רַ"ש"י לָאו יְחִידָאָה הוּא בָּזֶה, דְּגַם רִיא"ז פֵּרֵשׁ כֵּן, וְכֵן בְּתוֹסָפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה הַנַּ"ל בְּשֵׁם רִבּוֹ, וְכֵן הַפֵּרוּשׁ רִאשׁוֹן הַמּוּבָא בְּרֵ"ש (דמאי פ"א מ"א), עַיֵּן שָׁם: **(מא) אֲחֵרוֹנִים:** עַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף ב' בְּבֹאוּר הֲלָכָה (ד"ה ושאר כל האילן) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם לְעִנְיַן זֶה וּלְעִנְיַן שְׁאָר אִילָנוֹת: י (מ) עוֹלַת תָּמִיד** (סק"ט), **וְכֵן מִצְּדַד בְּאֵלִיָּה רַבָּה** (ס"ק יד), **וְכֵן מוּכָח בְּהַגְּרַ"א. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּחִלּוּי לְפִי טֶבַע דָּבָר הַנִּבְקָע, דְּאִנּוּ רוֹאִין בַּמֶּה**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah